

Biuletyn informacyjny rolnictwa ekologicznego Europy Środkowej i Wschodniej

NR. 27

PAŹDZIERNIKA 2010

Avalon

Wspieranie długotrwałego rozwoju obszarów wiejskich na wrażliwych terenach uprawnych

Tel:

+31 (0)515 331955

Fax:

+31 (0)515 331980

office@avalon.nl

www.avalon.nl

EkoConnect

Międzynarodowe Centrum Rolnictwa Ekologicznego Środkowej i Wschodniej Europy.

Phone:

+49 (0) 351-20 66 172

Fax:

+49 (0) 351-20 66 174

info@ekoconnect.org

www.ekoconnect.org

Drodzy czytelnicy,

cieszymy się, że możemy zaprezentować Wam ostatnie w tym roku wydanie biuletynu informacyjnego. Pracowaliśmy w tym roku nad jego ulepszeniem. Teraz na przykład możemy już zamieszczać ilustracje oraz umieszczać hiperlinki w spisie treści. Zdobyliśmy także sporo nowych abonentów, od których otrzymujemy wiele wskazówek i pozytywnych uwag. Teraz już ok. 12.000 abonentów w niemal 60 krajach otrzymuje regularnie biuletyn informacyjny redagowany w 10 językach. Będziemy się cieszyć, jeśli także Wy będziecie rekomendować nasz biuletyn wszystkim zainteresowanym jego tematyką lub nadsyłać materiały informacyjne do publikacji. Dziękujemy także serdecznie wszystkim tłumaczom, sponsorom i autorom, którzy działają na rzecz sukcesu naszego biuletynu.

Zbliża się okres ferii zimowych więc już teraz chcielibyśmy życzyć Wam zdrowych i wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku. Mamy nadzieję, że pozostaniemy w stałym kontakcie także w Nowym Roku, i że będziemy mogli Wam przynieść wiele dobrych informacji o rozwoju rolnictwa ekologicznego

W naszym aktualnym biuletynie informacyjnym można znaleźć rzeczywiście sporo dobrych informacji. Godne naśladowania inicjatywy powstały w ostatnim czasie w wielu krajach: w Turcji przy wsparciu rządu tworzony jest projekt rozwoju rolnictwa ekologicznego dla całego regionu, w Bułgarii holenderskie organizacje ekologiczne Avalon i Ark wdrażają program ochrony natury dla obszaru Rodopów, na Węgrzech lokalni aktywiści zapoczątkowali interesującą akcją promocji regionalnych produktów organicznych. Tak więc widzimy, że wiele podmiotów – poczynając od osób indywidualnych po instytucje rządowe angażują się, by nasz świat stawał się z roku na rok coraz bardziej ekologiczny.

Życzymy Wam wiele satysfakcji przy czytaniu naszych artykułów.

* * * * *

Spis treści:

[1. Turcja planuje więcej ekologicznego rolnictwa w południowo-wschodniej Anatolii.](#)

[2. Początek pierwszego roku szkolnego ze zdrowym, ekologicznym śniadaniem: przykład z Berlina](#)

[3. Ruch rolnictwa biodynamicznego w Federacji Rosyjskiej](#)

[4. Nadać twarz bio-produktom: spersonalizowanie łańcucha pokarmowego!](#)

[5. Wielorakie korzyści dla bułgarskich Rodopów](#)

[6. Groch ozimy i bobik ozimy w rolnictwie ekologicznym](#)

[7. Białoruscy producenci ziemniaków a produkcja ziemniaków ekologicznych](#)

[8. Węgry: lokalna żywność dla globalnych zmian](#)

9. Nadechnijmy się

EKOconnect
Organic Agriculture Moving East

avalon

1. Turcja planuje więcej ekologicznego rolnictwa w południowo-wschodniej Anatolii.

Turecki premier zainicjował ostatnio projekt rozwoju rolnictwa ekologicznego w południowo-wschodniej Anatolii. Dzięki nowej tamie „Atatürk” na Eufracie zwiększy się powierzchnia nawodnianych terenów z 340 tys. do ponad miliona hektarów.

Ponieważ w tej części kraju główną kulturą uprawną jest bawełna, związane jest z tym ryzyko wyjąłowania ziemi poprzez konwencjonalne rolnictwo. Dobre ziemie są jednak kapitałem regionu, który znany jest także jako Mezopotamia i uchodzi za kolebkę rolnictwa sprzed tysięcy lat. W celu utrzymania tego naturalnego kapitału turecki rząd stara się stworzyć ramy instytucjonalne, które staną się impulsem dla możliwie wielu rolników do przestawienia się na ekologiczne metody uprawy. Projekt Organic Agriculture Cluster obejmuje dziewięć prowincji wzdłuż granicy turecko-syryjskiej, w tym także region GAP (GAP jest tureckim skrótem dla „Projekt w południowo-wschodniej Anatolii”). Ekologiczne logo regionu jest z tego powodu „GO”, które oznacza „GAP Organik”. To logo ma znajdować się na produktach ekologicznych powstałych na żyznych, nasłonecznionych glebach, a także ma umożliwić rozwój regionu, który do niedawna jeszcze zaliczał się do najbiedniejszych w Turcji.

Potencjalne łańcuchy wartości bazują na ekologicznej bawełnie (dla tureckiego przemysłu tekstylnego), pomidorach (na przetwory bądź do suszenia), jak też nasionach roślin oleistych, pistacjach i migdałach (na rynek europejski i amerykański). Ponieważ na Półwyspie Arabskim szybko rośnie popyt na ekologiczną żywność, region GAP będzie mógł dostarczać tam świeże, ekologiczne owoce i warzywa i przede wszystkim zwierzęta hodowlane.

Rolnictwo ekologiczne nie jest nowe w Turcji. Znaczna część ekologicznych orzechów ziemnych, rodzynek, suszonych papryk, fig i roślin strąkowych, które są rozpowszechnione w Europie, pochodzi z Turcji. Listę tureckich bio-produktów otwierały od lat ekologiczne jabłka, zastąpione jednak niedawno przez ekologiczną bawełnę. Obecnie obszar upraw ekologicznych w Turcji zbliża się do 200 tys ha., a liczba ekologicznych gospodarstw przekracza 35 tys. Od grudnia 2004 r. obowiązuje w Turcji ustawa regulująca rolnictwo ekologiczne. Kraj ten uczynił niedawno znaczne postępy w kierunku włączenia do listy krajów „równoprawnych” dla UE – krok, który znacznie ułatwiłby wprowadzenie ekologicznych produktów na rynek europejski. W Turcji istnieją dwa aktywne stowarzyszenia ekologiczne: ETO i Bugday oraz znaczna niechęć społeczeństwa w stosunku do żywności modyfikowanej genetycznie.

Ekologicznie uprawiana powierzchnia w regionie GAP obejmuje jedynie ok. 10 tys ha z ok. 220 gospodarstwami, jednak można oczekiwać dalszego wzrostu, jeśli zostaną rozwinięte możliwości dobre marketingu oraz udzielone zostanie wsparcie finansowe dla farmerów zamierzających przestawiać produkcję na ekologiczną. Choć wydaje się to trudne, połączenie innowacyjnych gospodarstw, które poszukują dla siebie nisz rynkowych oraz lokalna duma z długiej, rolniczej tradycji, powinny ułatwić to zadanie.

Autor: Christoph Arndt

Tłumaczenie: Dominik Pick, Korekta: Marcin Sieczkowski

* * * * *

2. Początek pierwszego roku szkolnego ze zdrowym, ekologicznym śniadaniem: przykład z Berlina

Dla wielu rodzin był to pierwszy kontakt z ekologicznie uprawianą żywnością: 47 inicjatyw regionalnych w Niemczech i Austrii promuje zdrowe, ekologiczne drugie śniadanie dla uczniów pierwszej klasy. Tysiące wolontariuszy i sponsorów żywności, usług logistycznych oraz surowców dostarczyło paczki śniadaniowe na ławki pierwszoklasistów w dniu rozpoczęcia nauki. Akcja ta jest szczególnie ważna dla regionalnych dostawców, mających w ten sposób możliwość reklamowania swoich produktów oraz przyczyniania się do popularyzacji zdrowego odżywiania wśród dzieci. Jedna z uczestniczek berlińskiej akcji następująco opisuje jej przebieg:

Christian Lietzmann

Wyjazd samochodem z Drezna o godzinie 6.30. Starsze małżeństwo, które podwiozło nas do Berlina (dwugodzinna podróż), było tak bardzo zafascynowane inicjatywą, że zawiozło nas aż do bram Terra Naturkost, hurtownika ekologicznych produktów spożywczych, gdzie miała się odbyć cała akcja. Gdy dotarliśmy na miejsce, zastaliśmy w pustym magazynie Terry setki stołów i palet z produktami gotowymi do spakowania. Po kilku wstępnych słowach Meinrada Schmitta, prezesa Terry, wyjaśniono nam przebieg pakowania. Musieliśmy ściśle zachowywać listę kolejności, aby zagwarantować, że każde dziecko otrzyma tę samą ilość produktów. Niektórzy z nas pakowali kromki chleba, inni kompletowali paczki śniadaniowe. Przy każdym stole, w grupach 6-8 osobowych, uczestnicy dodawali do paczek kolejne składniki: najpierw chleb, następna osoba dodawała sok, potem marchew... Pracownicy UPS szybko odbierali kartony pełne paczek śniadaniowych w jasnożółtym kolorze. Zaklejali je, adresowali i pakowali do samochodów dostawczych. Cały magazyn wypełniony był ludźmi, którzy gorliwie pakowali, rozmawiając przy tym, i szybko odbierali nowe paczki, skrzynie i produkty z różnych stanowisk. Czas prędko mijał i tylko co kilka godzin ogłaszano aktualną ilość skompletowanych paczek śniadaniowych. W południe większość stołów było pustych, a produktów do spakowania pozostało niewiele. Ekologiczna firma cateringowa sponsorowała obiad dla wszystkich uczestników, o godzinie 15.00 zakończyliśmy pakowanie. Pomimo służbowej atmosfery uczestnicy byli bardzo przystępni i starali się rozmawiać z kolegami. Zdążyliśmy na podróż powrotną do Drezna o godzinie 16. Byliśmy zmęczeni, ale szczęśliwi, ponieważ mogliśmy pomóc w popularyzacji tak ważnej idei zdrowych, ekologicznych posiłków w szkołach.

Fakty: 30 sierpnia 2010 dostarczono paczki śniadaniowe 53.000 uczniom klas pierwszych w prawie tysiącu szkół podstawowych w Berlinie i Brandenburgii. Obecnych było dużo regionalnych osobistości i polityków. Około 45 firm z Berlina i okolic finansowało to przedsięwzięcie sumą około 350.000 EURO. Ponadto 600 wolontariuszy, pracowników firm oraz osób prywatnych przyszło z pomocą w pakowaniu. W ogromnym logistycznym wysiłku UPS zadbał o to, aby odpowiednia ilość paczek punktualnie dotarła do szkół w Berlinie i Brandenburgii. Paczki również były sponsorowane i zawierały świeży chleb, marchew, wybór herbat, sok, pasty do chleba, suszone owoce oraz produkty muesli. Zawierały także materiał informacyjny dla rodziców dotyczący inicjatywy, porady w związku z zakupami w sklepach z ekologiczną żywnością w danej okolicy oraz kupon na litr ekologicznego mleka. Doświadczenia ostatnich lat pokazują, że nawet rodzice, którzy nigdy nie mieli kontaktu z produktami ekologicznymi, odwiedzili sklep, aby zrealizować kupon. Od momentu rozpoczęcia kampanii BioBrotBox (Ekologiczna Paczka Śniadaniowa) w 2002 r. co roku przybywa nowych inicjatyw. Powstają one także w Austrii, a organizacje z kolejnych krajów, np. z Polski, wykazują duże zainteresowanie projektem.

www.bio-brotbox.de www.terra-natur.com/unternehmen/biobrotbox_presse.php

Autor: Inka Sachse, EkoConnect e.V.

Tłumaczenie z języka niemieckiego: Anna Sonsala, korekta: Renata Makarska

* * * * *

3. Ruch rolnictwa biodynamicznego w Federacji Rosyjskiej

Zasady rolnictwa biodynamicznego znane są w Europie Zachodniej od prawie stu lat. W ZSRR zaś zakazane były zarówno nazwisko Rudolfa Steinera, jak i sam nurt antropozofii i wszystko co z nią związane. Dlatego też rolnictwo biodynamiczne dotarło do Rosji dopiero po upadku Związku Radzieckiego. Ruch ten znajduje się jeszcze w powijakach i chociaż niektórzy rolnicy wytwarzają już biodynamiczne produkty, to nadal rzadko można spotkać je na sklepowych półkach.

Popularyzacją rolnictwa biodynamicznego zajmował się w Federacji Rosyjskiej jako pierwszy niemiecko-kanadyjski rolnik Bernhard Hack, współpracujący blisko z Marią Thun. Maria Thun była autorką specjalnego kalendarza stosowanego przy uprawach biodynamicznych. W 1992 roku Hack rozpoczął we wsi Bołotowo (oddalonej około 150 km od Moskwy) tworzenie stuhektarowego biodynamicznego gospodarstwa rolnego, rozpowszechniając tym samym ideę rolnictwa

biodynamicznego. Stosując się do zasad biodynamiki produkowano tam mleko, produkty mleczne, zboże, chleb i warzywa. Dzięki osiedleniu się w Bołotowie kolejnych aktywistów z Niemiec, kontynuujących rozpoczęte dzieło, gospodarstwo po jakimś czasie mogło zaopatrywać w swoje produkty okoliczne gminy i szkoły. Mimo to ostatni dyrektor placówki, Markus Schumacher, z powodów administracyjnych rok temu opuścił Bołotowo. Mieszka on dziś w oddalonej około 700 km od Moskwy Republice Mordwińskiej, niedaleko Niżnego Nowogrodu. Gospodarstwo, które dziś prowadzi, produkuje na bazie środków ekologicznych. Schumacher planuje na nadchodzący rok dalszy zakup ziemi pod hodowlę kóz oraz produkcję produktów mlecznych przeznaczonych na sprzedaż w Moskwie. Pola w Bołotowie, na których tak długo i prężnie działał projekt biodynamiczny, dziś niestety leżą znów odlogiem.

Kolejnym przykładem inicjatyw w dziedzinie biodynamiki jest projekt autorstwa rodziny Tużiliny mieszkającej niedaleko Irkucka na Syberii. Rodzina ta prowadzi stowarzyszenie o nazwie „Harmonia”, które zajmuje się popularyzowaniem zasad rolnictwa biodynamicznego, wydaje czasopismo internetowe, wytwarza preparaty i zasiewy biodynamiczne na sprzedaż, jak również prowadzi sklep internetowy, w którym można zamówić ręcznie przygotowywane kosmetyki, herbaty i susz ziołowy (www.biodynamics-sib.narod.ru).

Podobną działalnością zajmuje się też od 1995 roku organizacja użyteczności publicznej „Biodynamika” z siedzibą w Petersburgu. Irina Beljakowa, prezeska „Biodynamiki”, postrzega główne zadania organizacji we wspieraniu rolnictwa biodynamicznego poprzez aktywne reklamowanie pomysłu w samorządach regionalnych i wśród rolników oraz nauczanie o nim w szkołach. „Biodynamika” organizuje co roku pięciodniową konferencję, gromadzącą osoby aktywne w rolnictwie biodynamicznym. Nowicjusze mogą zapoznać się tam z zasadami tej formy upraw, mogą zdobyć wiedzę teoretyczną i praktyczne doświadczenia. W przyszłości planuje się założenie centrum szkoleniowego, oferującego regularne seminaria i wsparcie dla rolników (www.biodinamika.narod.ru).

Największym powodzeniem w dziedzinie produkcji biodynamicznej cieszy się projekt urzeczywistniony przez przedsiębiorstwo „Tuł'skij zveroboy”. Od 2007 roku zakład posiada certyfikat ekologiczny, a od ubiegłego roku stosuje się tu biodynamiczne preparaty do uprawy roślin. Wszystkie produkty można zamówić również przez internet na stronie www.gor-polyana.ru.

Mimo to całkowita powierzchnia gruntów wykorzystywanych pod uprawy biodynamiczne nie jest w Rosji szczególnie duża – to w sumie około 300ha.

Ważną rolę dla w rozwoju rolnictwa biodynamicznego w Federacji Rosyjskiej odgrywa towarzystwo non-profit „Agrozofia” z siedzibą w obszarze moskiewskim. Towarzystwo wspiera rolników pracujących wg zasad biodynamicznych i doradza tym, którzy chcieliby zmienić swoją produkcję właśnie w tym kierunku, kieruje projekty do produkcji, przetwarzania i dystrybucji. „Agrozofia” wprowadziła w Rosji standardy produkcji biodynamicznej „Demeter” i opowiada się na płaszczyźnie politycznej za dalszym rozwojem standardów rolnictwa ekologicznego i biodynamicznego (www.biodynamic.ru/ru/agrosafia). „Agrozofia” jest także członkiem IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements = Międzynarodowa Federacja Rolnictwa Ekologicznego).

W Rosji istnieje również możliwość poddania certyfikacji gospodarstw rolnych jako biodynamicznych. Podmiotem odpowiedzialnym za certyfikację jest przedsiębiorstwo Eco- Control (www.eco-control.ru).

Autor: Katja Bykova, EkoConnect

Tłumaczenie z niemieckiego: Aleksandra Hirsch, korekta: Renata Makarska

* * * * *

4. Nadać twarz bio-produktom: spersonalizowanie łańcucha pokarmowego!

W supermarketach znaleźć można pochodzące z Chin bio-pestki z dyni i bio-paprykę z Egiptu. Uwagę konsumentów zwraca jednakże w coraz większym stopniu droga transportu produktu, jego „carbon Footprint” (śląd węglowy). Odbiorcy pytają się, na ile godny zaufania jest towar, który przebył tak długą trasę. W tym kontekście stworzenie bezpośredniego kontaktu z wytwórcą nabiera dla części konsumentów coraz większego znaczenia.

Source: European Commission

Tylko nieznaczny procent produktów trafia do odbiorców bezpośrednio od wytwórcy. Nie każde gospodarstwo rolne może posiadać własną markę handlową. Jakie inne możliwości pozostają do dyspozycji, by stworzyć bezpośrednią relację pomiędzy producentem a odbiorcą końcowym w sklepie z artykułami ekologicznymi bądź też w supermarkecie? Jedną z opcji jest np. umieszczenie informacji z nazwiska i adresu rolnika przy sprzedawanym produkcie, naklejenie prostej etykiety z logo i adresem lokalnego wytwórcy na opakowaniu produktu, bądź też zaprojektowanie własnego opakowania, na którym przedstawione zostanie gospodarstwo lub też specjalny kod do użycia w internecie. Poniżej kilka przykładów:

Rolnicy zajmujący się uprawą zbóż.

Za każdym produktem stoi miejscowy rolnik bądź przetwórcza należący do związku Bioland. Są oni przedstawieni na czarno-białym zdjęciu na opakowaniach makaronów, płatków zbożowych itd. Wytwórcy prezentują się na tle ich domowego otoczenia – głównie są to południowe rejony Niemiec.

Związek bio-producentów Ei.Q. - od rodzin dla rodzin: bio-jaja pochodzące z zakładów rodzinnych, produkujących ściśle według wytycznych związku Bioland. Do każdego opakowania z jajami dołączona jest wizytówka wytwórcy. Rodziny producentów przedstawiają się w formie zdjęcia oraz krótkiego opisu na profesjonalnie wykonanej witrynie internetowej i zapraszają do wirtualnych odwiedzin w gospodarstwach. W przedsięwzięciu zastosowano uczciwy system cen, wspierane są inicjatywy społeczne. Projekt wspomagany przez Bioland oraz jedną z agencji marketingowych. Promuje się w nim transparentność i oferowane są w nim produkty z rodzinnych gospodarstw ekologicznych, których właściciele są entuzjastami bio-produkcji.

„Bio z twarzą” - rozpoznawalność artykułów biologicznych: wspólna inicjatywa jakościowa niemieckiego związku bio-producentów Naturland, przedsiębiorstwa handlowego tegut i Feneberg oraz szwajcarskiego instytutu badawczego FiBL. Na opakowaniach produktów znajdują się numery, które po wprowadzeniu na stronie internetowej prowadzą bezpośrednio do odpowiedniego wytwórcy bądź też przetwórcy. Wybrany zakład można w ten sposób wirtualnie zwiedzić – dowiedzieć się, kto w nim żyje i pracuje, jakie wytyczne są w nim stosowane, co interesującego można o nim powiedzieć. Ponadto znaleźć tam można informacje o pozostałych produktach i przepisach z tego gospodarstwa, istnieje również możliwość pozostawienia własnego komentarza. Produkty tej marki oferowane są w placówkach tegut, filiach Feneberg oraz w wybranych sklepach z żywnością naturalną.

Stanowisko sprzedaży związku rolników produkujących bio-żywność LBLA na Łotwie: wszyscy miejscowi oferenci są członkami stowarzyszenia, konsumenci mogą być więc pewni, że otrzymują produkty pochodzące z certyfikowanych, biologicznych surowców, nawet jeśli same produkty nie posiadają certyfikatu ze względu na brak certyfikowanej infrastruktury do ich ekologicznego przerobu. Sklep oferuje świeże i suszone produkty wytworzone w regionie. Nazwiska wytwórców podane są na opakowaniach, adresy są do wglądu na witrynie internetowej związku.

(Źródła: www.kornbauern.de, www.ei-q.com, www.bio-mit-gesicht.de, www.ekoprodukti.lv).

Autor tekstu: Inka Sachse, EkoConnect

Tłumaczenie z angielskiego: Marcin Sieczkowski, Korekta: Arkadiusz Cencora

* * * * *

5. Wielorakie korzyści dla bułgarskich Rodopów

W bułgarskich Rodopach, rejonie znanym z pięknej przyrody, holenderskie organizacje Avalon i Ark organizują niezwykle projekt, którego zadaniem będzie wykorzystanie efektu synergii. Synergia powstanie dzięki współdziałaniu trzech sposobów gospodarowania: ekologicznego rolnictwa, ekoturystyki i gospodarowania zasobami naturalnymi. Ponieważ wszystkim tym komponentom przyznano w projekcie jednakowe znaczenie, pojawia się szansa na powstanie sytuacji, w której naprawdę wszystkie strony wygrywają

Wschodnie Rodopy wyróżniają się nienaruszoną naturą i gościnnością swoich mieszkańców. Pomimo to obszar ten dotknięty jest biedą. Rolnicy z tego regionu porzucają uprawę roli, ponieważ rozległe i niegdyś bardzo urodzajne pastwiska wskutek nadmiernego wypasania przynoszą coraz mniejszy dochód. Intensywna gospodarka pasterska pozostawiała w przeszłości zbyt mało czasu, aby roślinność mogła się zregenerować. Celem projektu, jaki rozpoczęły realizować Avalon i fundacja ochrony przyrody Ark 2009 jest rozkręcenie koniunktury dla regionalnej gospodarki poprzez zwalczanie biedy, zatrzymanie odpływu mieszkańców, zastopowanie procederu nadmiernego wypasania i opracowanie trwałych koncepcji wspierania rolnictwa i turystyki.

www.avalon.nl

Uczestnikami projektu będą rolnicy, przedsiębiorcy branży turystycznej, pasterze i organizacje ochrony przyrody na całym obszarze wschodnich Rodopów. W doskonaleniu ich wysiłków i rozszerzaniu akcji wspierać ich będą lokalni koordynatorzy projektu. Ark i Avalon stworzyły dodatkowo narodowy zespół projektowy w Bułgarii, który będzie się zajmował dalszym badaniem wszystkich aspektów tych trzech sposobów gospodarowania i odnalezieniem drzemiących w nich efektów synergii. I tak wybranym rolnikom i (potencjalnym) przedsiębiorcom w branży turystycznej oferowane będą na przykład kursy języka angielskiego lub wprowadzenie do ekologicznego sposobu gospodarowania.

Badane są możliwości stworzenia ekologicznych łańcuchów sprzedaży produktów żywnościowych (z lokalnych gospodarstw bezpośrednio do odbiorców) a rolników zachęca się do otwierania sklepów z własnymi produktami bezpośrednio w gospodarstwach rolnych. Zespół projektowy oferuje także pomoc przy pozyskiwaniu środków finansowych dla nowych inwestycji, jak na przykład środków wspierających innowacyjne, przyjazne dla środowiska rodzaje turystyki. Dodatkowo wspierany będzie powrót zagrożonych lokalnie gatunków zwierząt, aby na wpuł zadrzewione środowisko uchronić przed całkowitym, gęstym zalesieniem. To tak zwane „na wpuł zadrzewione środowisko” posiada szczególną wartość ekologiczną, gdyż jest podstawą życia dla bardzo szerokiego spektrum gatunków flory i fauny. Jest jednym ze środowisk w Europie, które odznacza się najwyższą różnorodnością biologiczną.

Na dłuższą metę sukces tego projektu zależy wprost od wzrostu gospodarczego regionu. Aby go zapewnić, stawiać się będzie z jednej strony na sprzedaż bioproduktów, z drugiej zaś na turystów, którzy będą przyjeżdżać, by odwiedzić ten piękny region z jego nienaruszoną przyrodą. Dlatego konieczne jest, aby wszystkie związane z projektem inicjatywy były przedstawiane poprzez jasno zaprogramowaną i konsekwentnie realizowaną pracę z miejscową społecznością, a także aby były prezentowane na zewnątrz. W tym celu opracowywane są strony internetowe i mapy regionu, aby można było przedstawić wszystkie aspekty projektu i w ten sposób szybko dotrzeć do potencjalnych odwiedzających i zainteresować ich głównymi atrakcjami regionu. Lokalnie praca będzie koncentrować się na poszukiwaniu współpracujących gospodarstw rolnych, pensjonatów oraz możliwych atrakcji turystycznych itp. Jednym z ważnych celów jest, aby projekt stał się jednoznacznie rozpoznawalny, względnie by sam stał się marką, co powinno dać się osiągnąć poprzez wspólne używanie jednej nazwy i jednego logo przez wszystkie uczestniczące w nim podmioty.

Autor: Linda Huisman, Avalon

Tłumaczenie z języka niemieckiego: Arkadiusz Cencora

* * * * *

6. Groch ozimy i bobik ozimy w rolnictwie ekologicznym

W Europie od kilku lat uprawa roślin strączkowych na nasiona maleje. Najczęściej uprawiane formy jare grochu polnego oraz bobika są mało konkurencyjne wobec chwastów i mocno cierpią z powodu susz wiosennych. Jak dotychczas w Europie Środkowej formy ozime ledwo co były uprawiane. Powodami ku temu są brakująca odporność na mrozy oraz wyparcie ich przez inne uprawy. A jednak uprawa roślin strączkowych ozimych ma wiele zalet: ochrona przed erozją przez przykrycie gleby, mniejsze ryzyko wypłukania gleby oraz efektywna regulacja chwastów. Poza tym formy ozime mają wyższy potencjał plonowania od form jarych, szczególnie kiedy wiosna jest sucha.

SP Veres

Na uniwersytecie w Kassel w Niemczech zbadano przydatność grochu ozimego różnego pochodzenia, pobranego z banku genów, do uprawy w rolnictwie ekologicznym. W Niemczech w pierwszej połowie ostatniego stulecia groch ozimy uprawiany był jedynie na małą skalę, po czym prawie że zupełnie znikł z pól niemieckich. Odmiana EFB 33, która w międzyczasie została zarejestrowana we Włoszech, wykazała się wystarczającą zimotrwałością. Wydajność biomasy tej odmiany grochu ozimego w siewie czystym wynosi około 6t/ha. Roślinę całą można wykorzystać na zielonkę, kiszonkę lub w urządzeniach do produkcji biogazu. Uprawiając wrażliwą na magazynowanie odmianę EFB 33 na ziarno, poleca się uprawę mieszanki z rośliną podporową. Na roślinę podporową nadaje się żyto i pszenżyto odporne na wyleganie. Plon ziaren wynosi 2-4t/ha. O ile pozwoli na to zaopatrzenie w wodę, w ciągu roku można zebrać dwa żniwa pod uprawą ekologiczną: Groch ozimy sadi się połową września i zbiera rośliny całe połową maja. Pozostaje prawie że wolne od chwastów pole. Jako poplon na ściernisku grochu ozimego można sadzić kukurydzę metodą siewu bezpośredniego.

Uprawa bobika ozimego jest nieco trudniejsza. W Niemczech uprawia się tylko jedną odmianę: Hiverna. Wytrzymuje ona mrozy tylko do -10°C i ma dosyć dużą zawartość taniny, nadaje się więc na paszę tylko dla przeżuwaczy, jak pokazały doświadczenia w Saksonii. Jednak bobik ozimy w porównaniu z roślinami jarymi szczególnie w latach z opóźnionym wysiewem tych ostatnich wiosną i suchym latem pokazał wyższą wydajność. Bobik wymaga dużo wody, dlatego wykorzystanie wilgoci pozimowej wychodzi na korzyść. A to zdaje się być coraz bardziej istotne w związku ze zmianami klimatu. Dalszych informacji proszę zasięgnąć tutaj i u Wernera Vogt-Kaute, związek Naturland.

Christoph Arndt, EkoConnect e.V.

Tłumaczenie z języka niemieckiego: Anna Szumelda

* * * * *

7. Białoruscy producenci ziemniaków a produkcja ziemniaków ekologicznych

Ziemniaki są na Białorusi ważne: w tym kraju jest największe na świecie spożycie kartofli na osobę. Ponadto Białoruś jest najważniejszym dostawcą ziemniaków dla Rosji.

Uprawa ziemniaków jest ważnym źródłem dochodu przede wszystkim dla prywatnych rolników, których tylko niewielu utrzymuje się na Białorusi. Na rynku rosyjskim rośnie popyt na ekologiczne ziemniaki. Na Białorusi nie ma jednak do tej pory ani jednego hektara certyfikowanych ekologicznych obszarów uprawnych.

Z tego powodu we wrześniu 2010 EkoConnect zaprosił grupę czternastu prywatnych przedsiębiorstw rolniczych z

Boris Voelkel

gospodarzy i kierowników Białorusi na spotkanie z kolegami z

północnych Niemiec, którzy uprawiają ziemię ekologicznymi metodami – Bauckhof (Demeter) i Gut Oehrsen (Bioland). Ponadto odwiedzili oni największą w Europie imprezę kartoflana „PotatoEurope”, która przyciąga producentów kartofli z całej Europy. Impreza wsparta przez Avalon i Fundację Boscha, przyczyniła się do wzrostu zrozumienia dla ekologicznych metod uprawy. Rolnicy zrozumieli, że ekologiczne ziemniaki przynoszą wyższe zyski, niż tradycyjnie źle uprawiane pola.

Autor: Christoph Arndt, EkoConnect. e.V.

Tłumaczenie: Dominik Pick

Korekta: Marcin Sieczkowski

* * * * *

8. Węgry: lokalna żywność dla globalnych zmian

Dziesiątego października na Węgrzech rozpoczął się szczególny rodzaj diety zainspirowany przez pewną parę z Kanady, która postanowiła promować “lokalną żywność dla globalnych zmian”. Kanadyjczycy nadal jej miano diety stu mil i ich akcja trwała cały rok. Na Węgrzech projekt ten nazwany został dietą pięćdziesięciu kilometrów, a czas jej trwania ograniczono do jednego miesiąca. Idea jest bardzo prosta: biorący udział kupują żywność od lokalnych. Idea jest bardzo prosta: biorący udział w akcji kupują żywność tylko od lokalnych producentów, którzy prowadzą swoje gospodarstwa w promieniu 50 km od ich miejsca zamieszkania.

Boris Voelkel

Dlaczego uczestnicy projektu są przekonani, że to dobra inicjatywa?

Po pierwsze to w znacznym stopniu redukuje dwutlenek węgla, ponieważ produkt nie musi pokonywać setek kilometrów zanim dotrze do klienta. Po drugie nie powstanie kilka ton śmieci, gdyż produkt obędzie się bez opakowania potrzebnego do transportu. Co więcej, jeśli spożywamy produkty zgodnie z zasadą ich sezonowości, spożywamy o wiele mniej chemikaliów, ponieważ żywność nie musi sztucznie utrzymywać świeżości podczas długich godzin transportu. Wreszcie, osoby odżywiające się w ten sposób wspomagają małych lokalnych producentów w nierównej konkurencji z wielkimi sieciami supermarketów.

Tak więc będąc zaangażowanym w dietę pięćdziesięciu kilometrów możemy żyć zdrowiej, świadomiej i zgodnie z ekologią. Istnieją trzy poziomy uczestnictwa – początkujący, średnio zaawansowany i zaawansowany – w ten sposób każdy może sam zdecydować, w jakim stopniu chce zastosować reguły diety. Ostatecznie celem tej inicjatywy jest zmiana nawyków kupowania, tak aby kupować więcej lokalnej oraz sezonowej żywności. Uczestnicy inicjatywy mogą wymieniać się doświadczeniami na stronie: <http://messzelato.hu/50km/?lang=en>.

Author: Zsófia Pilhál

Tłumaczenie z angielskiego: Lucyna Konarska, korekta: Arkadiusz Cencora

* * * * *

Zbiórka dla ofiar katastrofy ekologicznej na Węgrzech.

Drodzy Czytelnicy, zapewne słyszeliście o wycieku czerwonego szlamu, który wydarzył się 5 października 2010 r. na Węgrzech. Wypadek ten zatrął całe obszary mieszkalne i dotknął życie wielu tysięcy ludzi. Oczyszczenie terenu i zmniejszenie skutków katastrofy wymaga ogromnych wysiłków, zarówno ze strony społeczeństwa, jak i władz. Więcej informacji o tym wydarzeniu oraz o sposobach wsparcia dla Węgrów, znajdziecie Państwo tutaj:

http://www.mfa.gov.hu/kulkepiselet/JP/en/en_Hirek/Szamlaszam_en.htm;

<http://www.segelyszervezet.hu/>

Tłumaczenie: Dominik Pick

9. Nadchodzące spotkania

Data	Wydarzenie	Miejsce	Temat	Link/Kontakt
16.02.- 19.02. 2011	BioFach 2011	Norymberga, Niemcy	Międzynarodowa bio-rodzina spotka się, jak co roku w lutym, na światowych targach w Norymberdze. BioFach jest i pozostanie miejscem spotkań dla oferentów i decydentów w sprawach produkcji i handlu w bio-branży.	www.biofach.de
26.05.- 27.05. 2011	Międzynarodowa konferencja Szósta edycja "Organic Marketing Forum"	Warszawa, Polska	Organic Marketing Forum jest najważniejszą międzynarodową konferencją Europy Środkowej i Wschodniej dotyczącą przetwarzania i wprowadzania na rynek bio-produktów żywnościowych oraz towarów naturalnych. Konferencji towarzyszą wystawy, wycieczki oraz platforma partnerów w biznesie.	www.organic-marketing-forum.org

Tłumaczenie z języka angielskiego: Lucyna Konarska

* * * * *

Czy podobał się Państwu nasz biuletyn informacyjny?

Jeśli tak, to proszę poinformować o nim swoich znajomych lub kolegów.

Jeśli biuletyn Informacyjny został Państwu przesłany przez kogoś innego, a chciałby Pan/Pani otrzymywać go bezpośrednio od nas, proszę napisać do nas krótki email: 'Subscribe EkoConnect Information Letter' redaktion@ekoconnect.org.

Jeśli nie chce Pan/Pani otrzymywać Biuletynu Informacyjnego dłużej, proszę napisać do nas krótki e-mail i wpisać w rubryce 'temat': 'Unsubscribe EkoConnect Information Letter'.

Pozdrowienia,

Redakcja

Avalon to międzynarodowa działalność non profit w Holandii, która wspiera aktywnie rolnictwo ekologiczne.

Avalon pomaga gminom wiejskim w rejonie środkowo i wschodnio europejskim i ponadto przy wprowadzeniu trwałego społeczeństwa wiejskiego. W ten sposób pomagamy naturze i środowisku, socjalnym warunkom i lokalnej gospodarce, zawsze w bliskiej współpracy z lokalnymi organizacjami takimi jak gminy, rolnicy, urzędy itd.

Sieć Avalonu

Jednym z najważniejszych naszych celów jest organizacje, rządy, uniwersytety i ekspertów połączyć za pomocą informacji i dyskusji na temat rolnictwa ekologicznego i ochrony środowiska. Wiedza i organizacja produkcyjna jak również sieć rynkowa i rozwój odgrywają ważną rolę w programach polityki rolnej i proekologicznej. Do czynności tych należą seminaria, edukacja zakładów prowadzących naukę zawodu i prezentację, rozwinięcie instytucji i zintensyfikowanie projektów.

Przez połączenie wszystkich uczestników powstanie jedna sieć z ponad 150-oma aktorami w zakresie rolnictwa ekologicznego, ochrony środowiska, różnorodności biologicznej i długotrwałego rozwoju tego obszaru. Sieć ta połączy ludzi, którzy aktywnie ze sobą pracują przy projektach Avalonu wspólnie z ekspertami na europejskim i międzynarodowym poziomie. Avalon wspiera tę sieć za pomocą komunikacji i wprowadzenia wyposażenia do polepszenia edukacji.

Członkostwo

Chcą Państwo zostać członkiem sieci? Prosimy o wypełnienie formularza meldunkowego na naszej stronie internetowej (www.avalon.nl/Netz). Należą Państwo już do naszej sieci? Zatem zaproszcie Państwo współpracowników, przyjaciół lub inne lobby, aby zostali członkami naszej sieci.

EkoConnect jest organizacją non profit z siedzibą w Niemczech, która wspiera wymianę informacji, wiedzy i doświadczenia w dziedzinie rolnictwa ekologicznego. Organizacja ta służy jako sieć dla osób i organizacji, które uczestniczą w bio-sektorze Europy zachodniej i wschodniej, aby umożliwić im spotkanie i współdziałalność ze sobą.

Najważniejsze jest wsparcie takich działań, które są za długotrwałym rozwojem rolnictwa ekologicznego w Europie środkowej i wschodniej, jak i za połączeniem uczestników oraz za udostępnieniem ekologicznie wytworzonej żywności. Zatem EkoConnect pełni funkcję głównego źródła informacji, służy pomocą przy realizacji spotkań, wymiany doświadczeniem i dalszej edukacji. Oprócz tego wspiera prywatne i publiczne instytucje przy wprowadzeniu struktur rolnictwa ekologicznego. Rada specjalistyczna służy EkoConnect'owi radą w sprawach treści i w strategicznych pytaniach.

Członkostwo

Do członków EkoConnect należą eksperci i organizacje z całej Europy z długoletnim doświadczeniem w zmianie ekologicznych struktur rolnictwa, ale też osoby, które interesuje nauka i wsparcie eko-idei. Mogą Państwo wesprzeć naszą pracę, jeśli zapiszą się Państwo jako członek finansujący lub zwyczajny do naszej sieci. Prosimy o wypełnienie formularza meldunkowego na naszej stronie internetowej (<http://www.ekoconnect.org/membership.html>). Należą Państwo już do naszej sieci? Zatem zaproszcie Państwo współpracowników, przyjaciół lub inne lobby, aby zostali członkami EkoConnect.

In Partnership with Avalon under the Network programme 2010 financed by DG Environment Life +